

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/57/2004

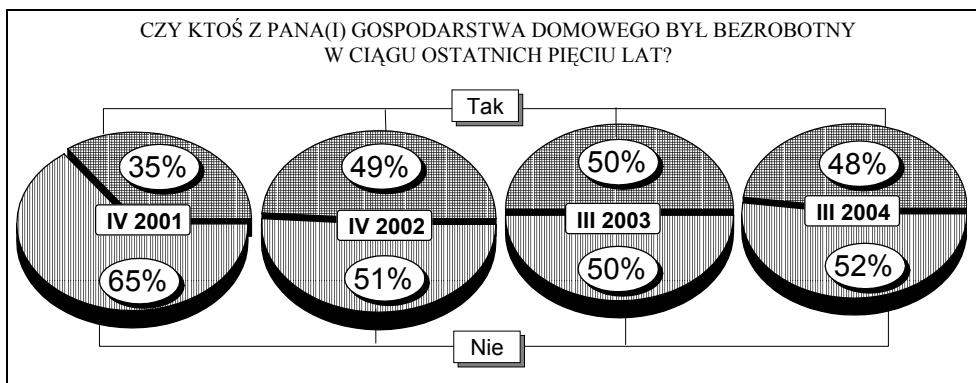
SPOŁECZNY ZASIĘG BEZROBOCIA I ZAGROŻENIA UTRATĄ PRACY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

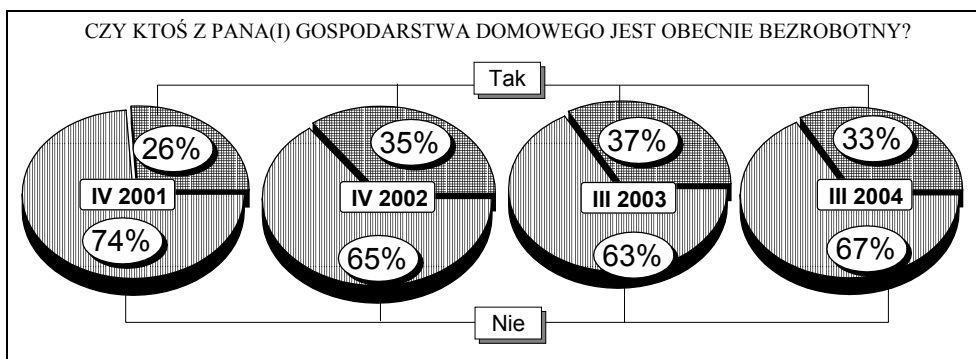
WARSZAWA, MARZEC 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Z deklaracji badanych wynika, że w ostatnich pięciu latach niemal w co drugim gospodarstwie domowym ktoś doświadczył bezrobocia (48%).

- Obecnie bezrobociem dotknięta jest co trzecia rodzina (33%), a więc nieco mniej niż w ostatnich dwóch latach, lecz nadal więcej niż w roku 2001.

- Większość Polaków (63%) nigdy nie była bezrobotna, jednak prawie dwie piąte (37%) osobiście doświadczyło lub doświadcza bezrobocia. Ponad jedna piąta nie miała pracy tylko w przeszłości - 17% przez krótki czas, a 6% w dłuższym okresie. Obecnie co siódmy dorosły Polak (14%) jest bezrobotny.
- W ostatnim roku wzrósł odsetek badanych, którzy osobiście doświadczyli bezrobocia w przeszłości (z 17% w latach 2001 - 2003 do 20% obecnie). Zmalała natomiast (o 5 punktów procentowych) grupa bezrobotnych.
- Ponad dwie piąte pracujących (43%) liczy się z możliwością utraty obecnej pracy, w tym 15% uznaje to zagrożenie za bardzo poważne. Poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia deklaruje ponad połowa badanych (52%), jednak znaczna część z nich (25%) nie ma co do tego pewności.

Badania opinii społecznej ukazują, że bezrobocie jest jednym z najbardziej traumatycznych doświadczeń, jakie spotkały Polaków po przełomie 1989 roku. W opracowaniu tym szukamy odpowiedzi na pytanie, ile rodzin zostało dotkniętych bezrobociem w ostatnich pięciu latach, ilu Polaków osobiście doświadczyło go w przeszłości lub doświadcza obecnie, a także jak bardzo czują się zagrożeni utratą pracy ci, którzy mają zatrudnienie¹.

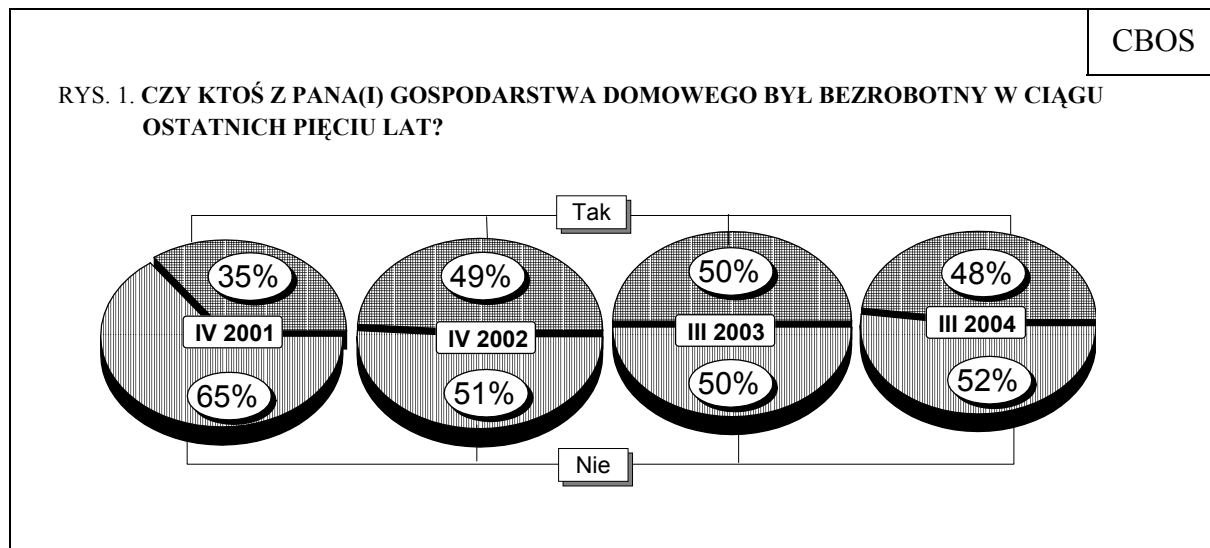
BEZROBOTNI W RODZINACH

GUS i urzędy pracy wyraźnie określają, kogo uznają za bezrobotnego, natomiast w naszych badaniach definicję tę pozostawiamy respondentom. Deklaracje dotyczące bezrobocia ankietowanych oraz członków ich gospodarstw domowych opierają się więc na subiektywnych przekonaniach badanych i przyjętych przez nich kryteriach. Zakładamy, że w potocznym rozumieniu bezrobotny to człowiek, który nie ma stałego zatrudnienia, ale jest w stanie podjąć pracę i aktywnie jej poszukuje. Z naszych badań wiadomo jednak, że nie wszyscy respondenci, którzy uznają siebie za bezrobotnych, spełniają wymienione kryteria (np. 17% deklaruje, że nie szuka pracy)². Oznacza to, że społeczny zasięg bezrobocia określony na podstawie naszych badań może być nieco przeszacowany, jeśli przyjąć formalną definicję tego zjawiska. Z socjologicznego punktu widzenia ważne jest jednak, czy ludzie sami uważają się za bezrobotnych czy nie. Nasze badanie dotyczy tak pojmowanego bezrobocia.

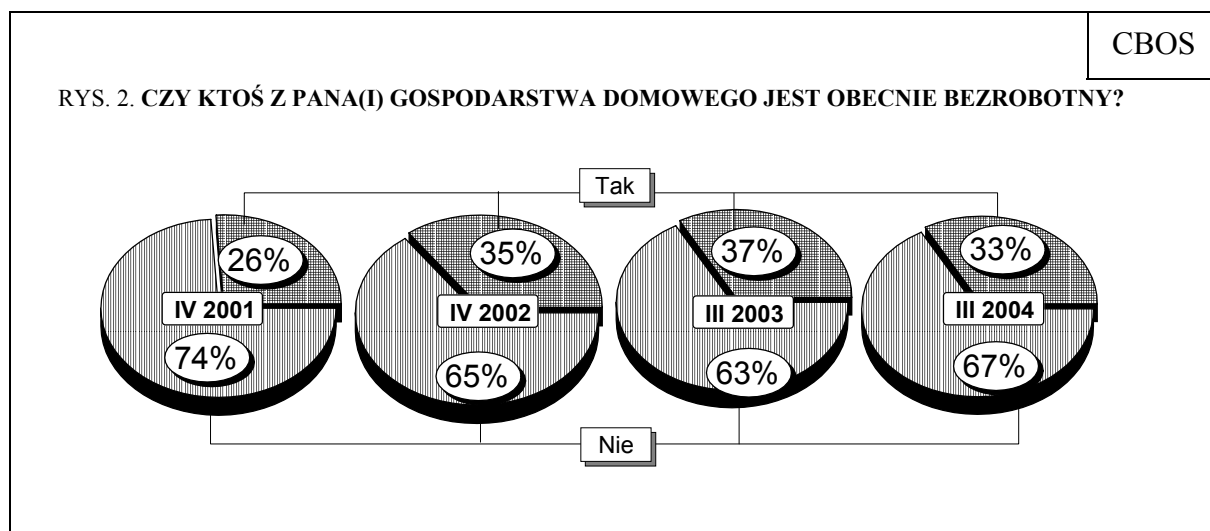
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (166) przeprowadzono w dniach od 5 do 8 marca 2004 roku na liczącej 1022 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

² W przygotowaniu komunikat CBOS „Bezrobotni o swoim położeniu życiowym”.

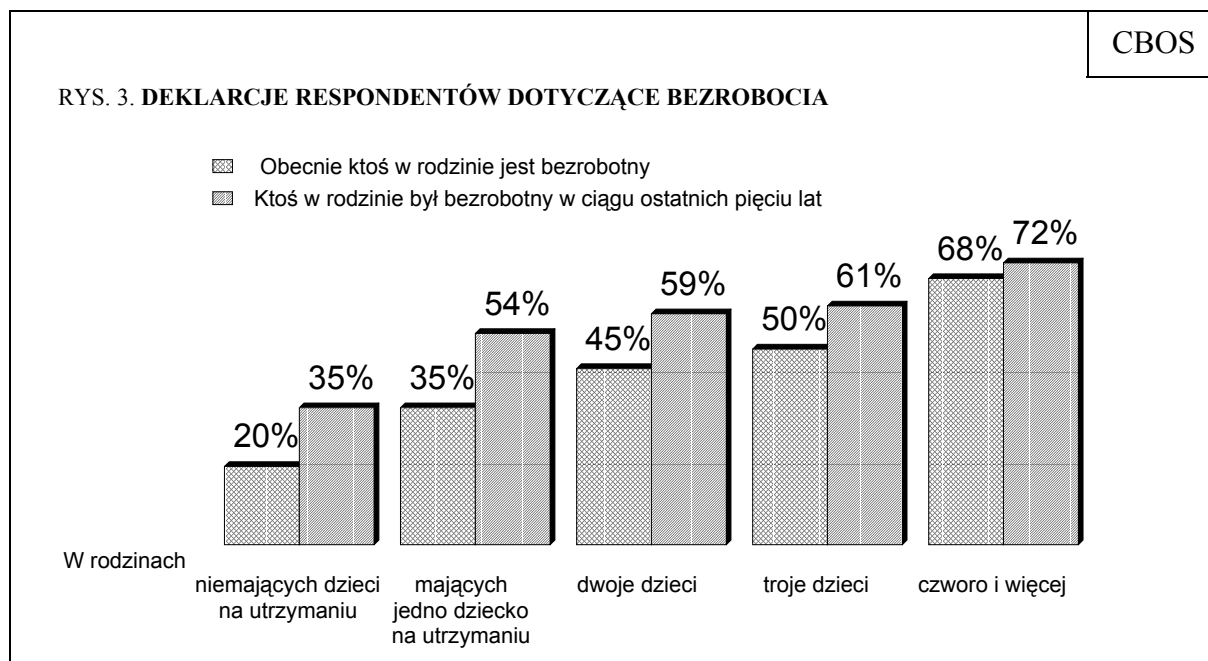
Z deklaracji respondentów wynika, że w ciągu ostatnich pięciu lat prawie w co drugim gospodarstwie domowym w Polsce (48%) ktoś doświadczył bezrobocia. Odsetek rodzin dotkniętych bezrobociem niemal nie zmienił się od roku 2002, kiedy to odnotowaliśmy jego znaczny wzrost w porównaniu z rokiem 2001 (z 35% do 49%).

W chwili obecnej bezrobotnych można spotkać w co trzecim gospodarstwie domowym (33%). Odsetek rodzin dotkniętych bezrobociem jest obecnie nieco niższy niż w ostatnich dwóch latach, lecz nadal wyższy niż w roku 2001.

Poziom bezrobocia w gospodarstwach domowych jest silnie zróżnicowany społecznie. Najczęstsze doświadczenia z tym problemem miały i mają rodziny najuboższe, w których miesięczne dochody na osobę nie przekraczają 299 zł. Trudna sytuacja ekonomiczna rodziny zwiększa prawdopodobieństwo bezrobocia jej członków, gdyż utrudnia zdobywanie i podwyższanie poziomu wykształcenia oraz kwalifikacji zawodowych, często także uniemożliwia aktywne poszukiwanie pracy³. Znacznie częściej też doświadczają bezrobocia rodziny osób gorzej wykształconych (szczególnie z wykształceniem zasadniczym zawodowym i robotników wykwalifikowanych) niż posiadających wyższe wykształcenie i wysokie kwalifikacje zawodowe. Wprawdzie w ostatnich pięciu latach bezrobocie w takim samym stopniu dotknęło rodziny na wsi i w mieście, lecz obecnie bardziej zagrożone są nim rodziny wiejskie, a im większe jest miasto, tym relatywnie mniej w nim gospodarstw domowych, w których są bezrobotni. Przede wszystkim jednak zarówno w przeszłości, jak i obecnie bezrobocie szczególnie doświadczają rodziny osób najmłodszych, w wieku od 18 do 24 lat, oraz wielodzietne, które mają na utrzymaniu czworo i więcej dzieci. Natomiast im mniej dzieci w rodzinie, tym mniejsze zagrożenie bezrobociem.

³ Jeszcze bardziej prawdopodobny jest wpływ odwrotny - to bezrobocie osoby pozostającej we wspólnym gospodarstwie domowym niekorzystnie wpływa na materialną kondycję rodziny. Związek ten przedstawimy w odrębnym opracowaniu.

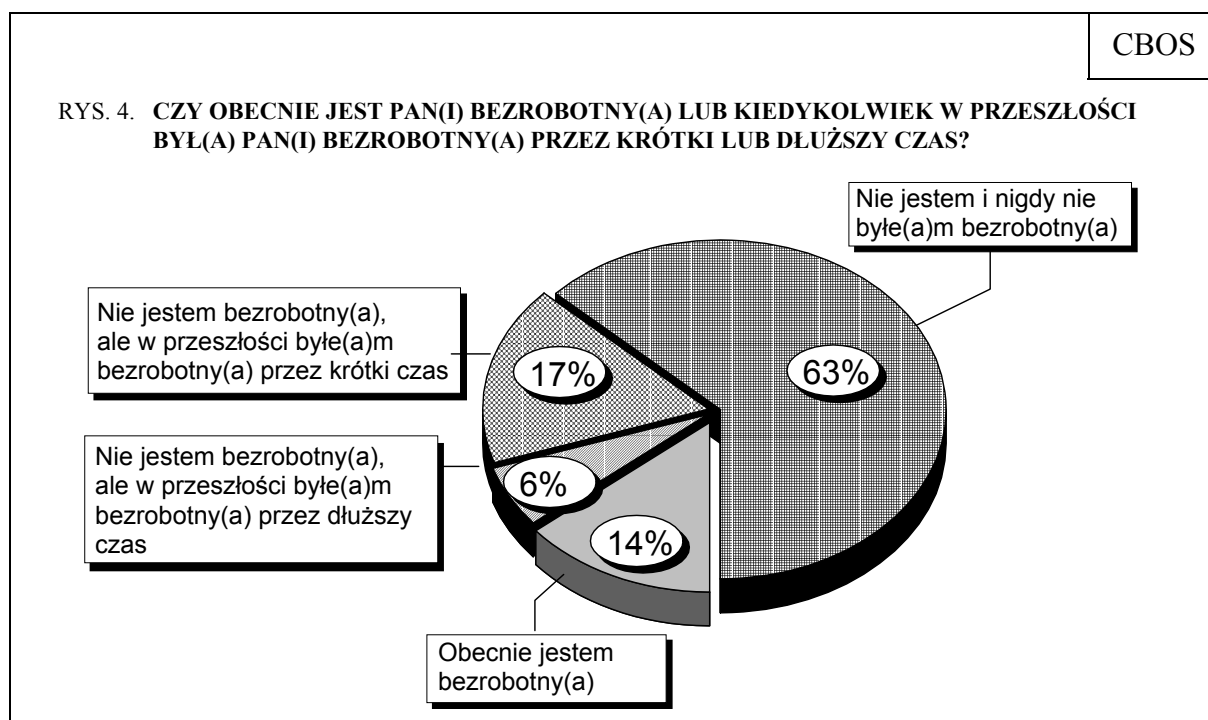
Tabela 1

Grupy społeczno-demograficzne	Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny?	Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego był bezrobotny w ciągu ostatnich pięciu lat?
	odsetki odpowiedzi twierdzących	
Ogółem	33	48
Wiek		
18-24 lata	47	67
25-34	29	53
35-44	35	51
45-54	40	51
55-64	26	35
65 lat i więcej	20	28
Miejsce zamieszkania		
Wieś	40	49
Miasto do 20 tys. mieszkańców	34	51
- od 20 do 100 tys.	32	46
- od 101 do 500 tys.	26	45
- 501 tys. i więcej	24	49
Wykształcenie		
Podstawowe	38	46
Zasadnicze zawodowe	42	61
Średnie	28	45
Wyższe	14	32
Grupa społeczno-zawodowa (pracujący)		
Kadra kierownicza i inteligencja	18	38
Pracownicy umysłowi niższego szczebla	19	33
Pracownicy fizyczno-umysłowi	29	59
Robotnicy wykwalifikowani	37	67
Robotnicy niewykwalifikowani*	20	75
Rolnicy	27	33
Pracujący na własny rachunek poza rolnictwem*	27	41
Dochody przypadające na jedną osobę w gospodarstwie domowym		
Do 299 zł	75	82
300 - 399 zł	52	70
400 - 599 zł	31	50
600 - 800 zł	18	32
Powyżej 800 zł	10	24
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego		
Złe	49	59
Średnie	31	47
Dobre	14	34
* Grupa licząca mniej niż 50 osób		

BEZROBOCIE W DOŚWIADCZENIU OSOBISTYM POLAKÓW

Z naszych badań wynika, że większość Polaków nigdy nie była bezrobotna (63%), jednak prawie dwie piąte (37%) doświadczyło lub doświadcza bezrobocia osobiście. Ponad jedna piąta badanych nie miała pracy tylko w przeszłości (według własnej oceny: 17% - krótko, a 6% przez dłuższy czas). W chwili obecnej co siódmy dorosły (14%) jest bezrobotny.

Należy podkreślić, że obliczona na podstawie naszych danych sondażowych stopa bezrobocia (odsetek bezrobotnych wśród respondentów, którzy są w stanie podjąć pracę - czyli obecnie pracujących i bezrobotnych) wynosi 23%. Jest ona niewiele wyższa od stopy bezrobocia rejestrowanego (w lutym 2004 wynoszącej 20,6%), liczonej przez GUS w sposób obowiązujący od stycznia br., a więc na podstawie wyników spisu powszechnego z 2002 roku⁴.

⁴ Zob. dane ze strony internetowej: www.stat.gov.pl

Tabela 2

Czy obecnie jest Pan(i) bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	IV 2001 (N=1036)	IV 2002 (N=1044)	III 2003 (N=975)	III 2004 (N=1020)
	w procentach			
Nie jestem i nigdy nie byłem(a) bezrobotny(a)	67	65	64	63
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a) bezrobotny(a) przez krótki czas	11	12	13	17
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a) bezrobotny(a) przez dłuższy czas	6	5	4	6
Obecnie jestem bezrobotny(a)	16	18	19	14

Z perspektywy ostatnich trzech lat widać, że systematycznie rośnie w Polsce odsetek osób, które bezrobociu dotknęło tylko na krótko. W konsekwencji tego odnotowujemy obecnie wzrost grupy Polaków, którzy osobiście doświadczyli bezrobocia w przeszłości (z 17% w latach 2001 - 2003 do 23% obecnie). Jednocześnie w ostatnim roku nieco zmalał (o 5 punktów) odsetek badanych, którzy obecnie uznają się za bezrobotnych⁵.

Osobiste doświadczenia Polaków związane z bezrobociem są silnie zróżnicowane społecznie. Generalnie, potwierdzają się wcześniejsze wnioski. Osoby obecnie bezrobotne najczęściej wywodzą się z rodzin najgorzej sytuowanych, w których miesięczne dochody na osobę nie przekraczają 299 zł (39%), a także z rodzin wielodzietnych, mających na utrzymaniu co najmniej czworo dzieci (33%). Są to ponadto najczęściej ludzie z wykształceniem zasadniczym zawodowym (19%) i - co szczególnie ważne - w wieku od 35 do 44 lat, a więc zazwyczaj wychowujący dzieci, oraz najmłodszy badani (po 21%). Ci ostatni zasługują na specjalną uwagę, gdyż połowa respondentów w wieku od 18 do 24 lat to uczniowie i studenci, których problem bezrobocia w tym momencie bezpośrednio nie dotyczy. Jeśli więc z grupy najmłodszych wyłączymy uczącą się młodzież, to okazuje się, że sytuacja nieuczącej się młodzieży w wieku od 18 do 24 lat jest wyjątkowo trudna - dwie piąte

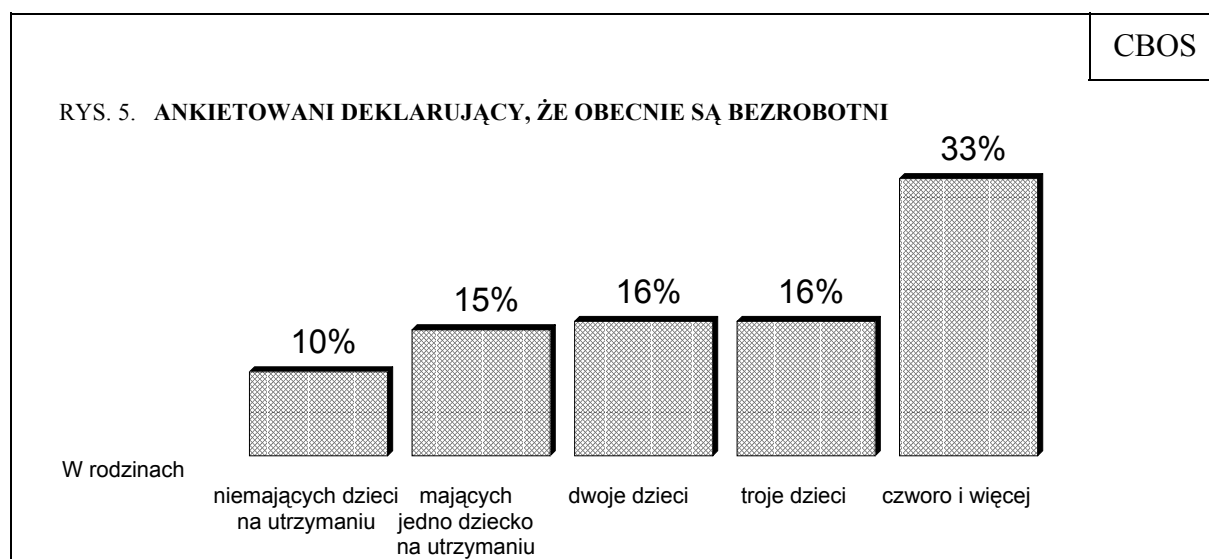
⁵ Niewielki spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych potwierdzają też statystyki GUS. Zob. *To już prawdziwe przyspieszenie*, "Rzeczpospolita" z 31 stycznia 2004.

z nich (40%) nie ma obecnie pracy, a ponad jedna trzecia (35%) doświadczyła już bezrobocia w przeszłości⁶.

Natomiast im lepsza sytuacja finansowa i materialna rodziny, a także im mniej dzieci na jej utrzymaniu, tym mniejsze zagrożenie bezrobociem. Przed bezrobociem chroni też wyższe wykształcenie. W chwili obecnej najmniej dotknięci są nim badani z wyższym wykształceniem (4% bezrobotnych), ludzie dobrze sytuowani - o miesięcznych dochodach co najmniej 600 zł na osobę w rodzinie (3%), żyjący w dobrych warunkach materialnych (6%), niemający dzieci na utrzymaniu (10%), mieszkańcy ponad 500-tysięcznych miast (8%), a także osoby w wieku przedemerytalnym (od 55 do 64 lat - 5%).

Tabela 3

Liczba dzieci pozostających na utrzymaniu rodziny	Czy obecnie jest Pan(i) bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?			
	Nie jestem i nigdy nie byłem(a)m bezrobotny(a)	Nie jestem, ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez krótki czas	Nie jestem, ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez dłuższy czas	Obecnie jestem bezrobotny(a)
	w procentach			
Nie ma dzieci na utrzymaniu	74	12	4	10
Jedno dziecko na utrzymaniu	56	21	8	15
Dwoje dzieci	53	21	10	16
Troje	59	21	4	16
Czworo i więcej	45	12	10	33

⁶ Odmienne kształtuje się sytuacja młodych ludzi w wieku od 25 do 34 lat - obecnie tylko 15% z nich to osoby bez pracy, lecz 45% doświadczyło bezrobocia w przeszłości.

Tabela 4

Grupy społeczno-demograficzne	Czy obecnie jest Pan(i) bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?			
	Nie jestem i nigdy nie byłem(a)m bezrobotny(a)	Nie jestem, ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez krótki czas	Nie jestem, ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez dłuższy czas	Obecnie jestem bezrobotny(a) ⁷
	w procentach			
Ogółem	63	17	6	14
Płeć				
Mężczyźni	60	20	6	15
Kobiety	67	14	7	13
Wiek				
18-24 lata	60	16	3	21
25-34	39	34	11	15
35-44	47	22	11	21
45-54	56	17	9	17
55-64	87	6	2	5
65 lat i więcej	99	1	0	0
Miejsce zamieszkania				
Wieś	65	13	7	15
Miasto do 20 tys. mieszkańców	61	18	7	13
- od 20 do 100 tys.	61	16	8	15
- od 101 do 500 tys.	64	17	5	14
- 501 tys. i więcej	64	24	5	8
Wykształcenie				
Podstawowe	78	5	3	14
Zasadnicze zawodowe	45	25	10	19
Średnie	64	17	8	12
Wyższe	68	25	3	4
Grupy społeczno-zawodowe (pracujący)				
Kadra kierownicza i inteligencja	70	25	5	0
Pracownicy umysłowi niższego szczebla	60	31	9	0
Pracownicy fizyczno-umysłowi	44	36	16	4
Robotnicy wykwalifikowani	46	37	16	1
Robotnicy niewykwalifikowani*	19	52	29	0
Rolnicy	82	14	4	0
Pracujący na własny rachunek poza rolnictwem*	53	37	10	0
Dochody przypadające na jedną osobę w gospodarstwie domowym				
Do 299 zł	40	14	8	39
300 - 399 zł	44	31	11	15
400 - 599 zł	60	18	9	13
600 - 800 zł	77	16	3	3
Powyżej 800 zł	78	13	6	3
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego				
Złe	56	13	7	24
Średnie	65	18	7	10
Dobre	71	19	4	6

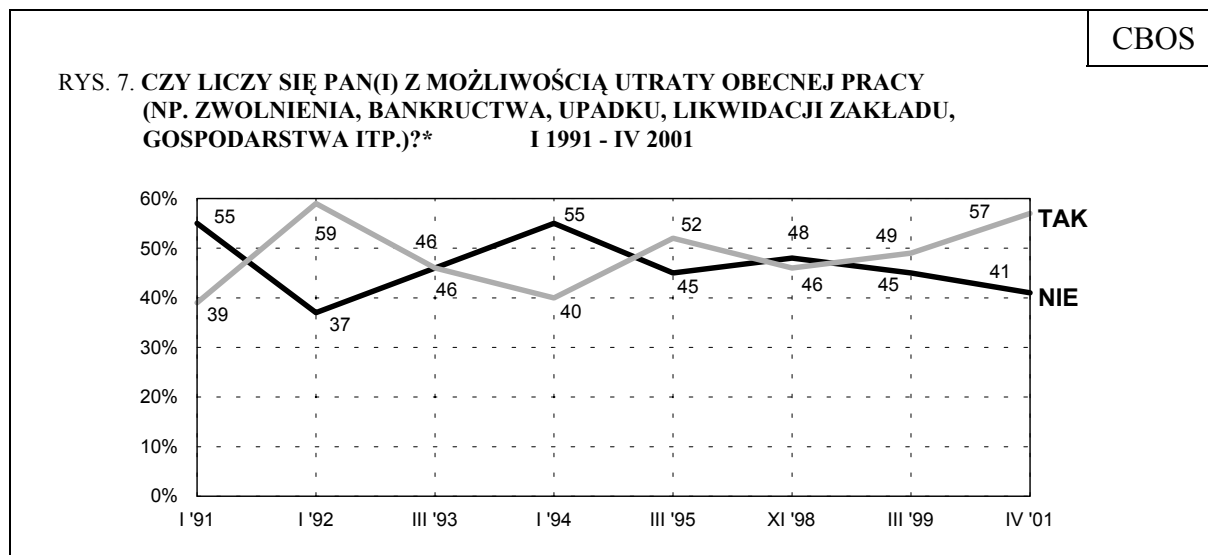
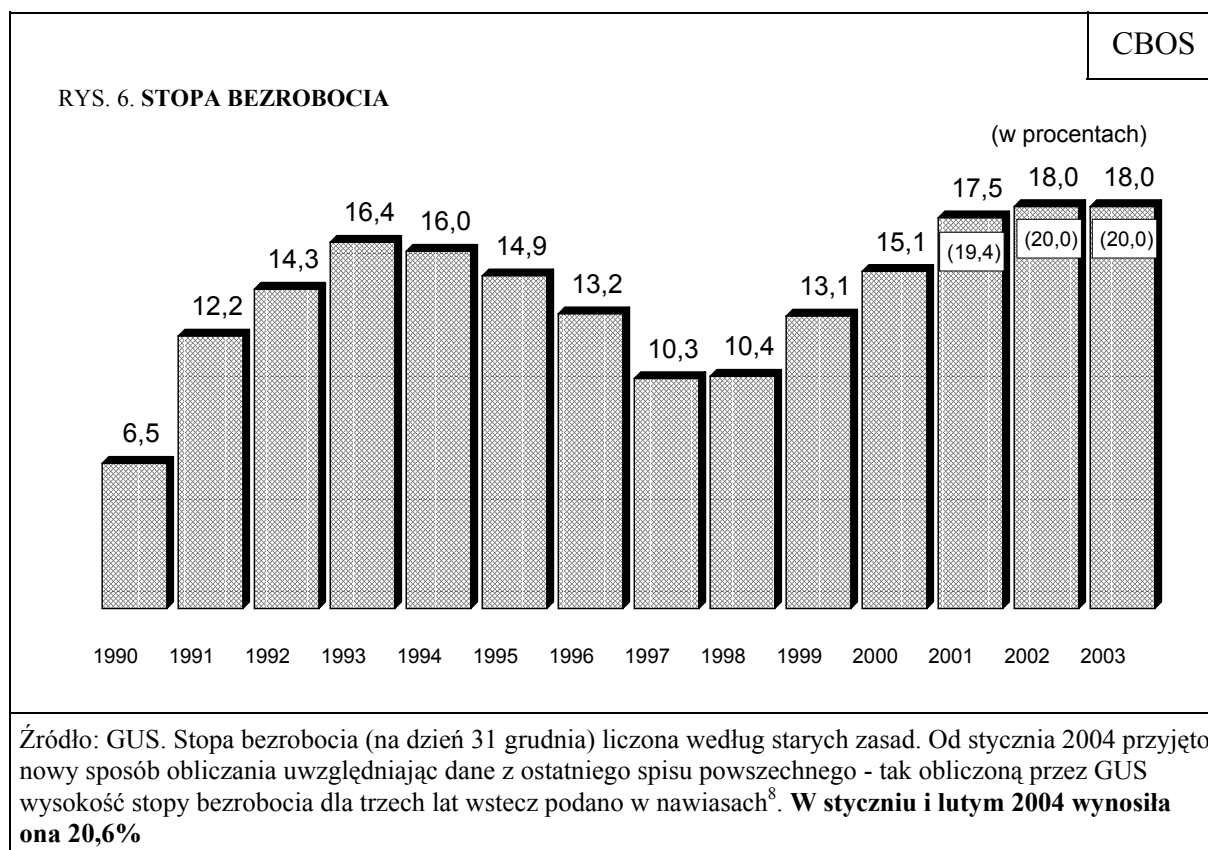
*Grupa licząca mniej niż 50 osób

⁷ Warto zauważyć, że niektórzy badani mieli trudności z autoidentyfikacją - za bezrobotnych uznano się 4% pracowników fizyczno-umysłowych i 1% robotników wykwalifikowanych, czyli osoby, które w pytaniu metryczkowym dotyczącym swojej sytuacji zawodowej określiły się jako pracujące.

Warto ponadto zauważyć, że doświadczenie bezrobocia w przeszłości jest silnie związane z pozycją społeczno-zawodową badanych i ich wiekiem. Odsetek pracujących, którzy w przeszłości byli bezrobotni, jest na ogół tym wyższy, im niższa jest ich pozycja zawodowa. Wyjątek od tej prawidłowości stanowią rolnicy - jest to grupa najmniej doświadczona bezrobociem. Z deklaracji rolników wynika, że 82% z nich nigdy nie było bezrobotnymi. Zapewne wiąże się to ze specyfiką ich sytuacji zawodowej, ale także z bardziej zaawansowanym niż w innych grupach zawodowych przeciętnym wiekiem, a wiek badanych - jak już wspominaliśmy - w znacznym stopniu decyduje o osobistych doświadczeniach z bezrobociem. Okazuje się bowiem, że - wyłączwszy najmłodszych - wraz z wiekiem wyraźnie rośnie odsetek respondentów, którzy osobiście nigdy nie doświadczyli bezrobocia, co może wynikać stąd, że dłużej żyli w czasach PRL, gdy pełne zatrudnienie było ustawowo zapewnione.

POCZUCIE ZAGROŻENIA BEZROBOCIEM

Wysoki poziom bezrobocia jest traumatycznym doświadczeniem również dla tych Polaków, którzy mają zatrudnienie, rodzi bowiem lęk przed utratą pracy i jej konsekwencjami. Poczucie zagrożenia pracujących bezrobociem zmieniało się w toku transformacji. Na początku przemian ustrojowych, w styczniu 1991 roku, gdy bezrobocie było jeszcze nowym zjawiskiem o stosunkowo niewielkich rozmiarach, ponad połowa pracujących miała poczucie bezpieczeństwa pracy. Rok później, gdy liczba bezrobotnych wzrosła dwukrotnie (co odzwierciedla wzrost stopy bezrobocia z 6,5% w grudniu 1990 roku do 12,2% w grudniu 1991), większość zatrudnionych czuła się zagrożona utratą pracy. W kolejnych latach szok wywołany gwałtownym wzrostem bezrobocia powoli ustępował i - mimo nadal rosnącego bezrobocia - stopniowo malały obawy pracujących przed utratą zatrudnienia. Poczucie zagrożenia ponownie wzrosło w roku 1995, w następnych latach jednak stopniowo malało, wraz z malejącą stopą bezrobocia. Od roku 1999, gdy bezrobocie ponownie zaczęło rosnąć, odnotowujemy również wzrost lęku przed utratą zatrudnienia.

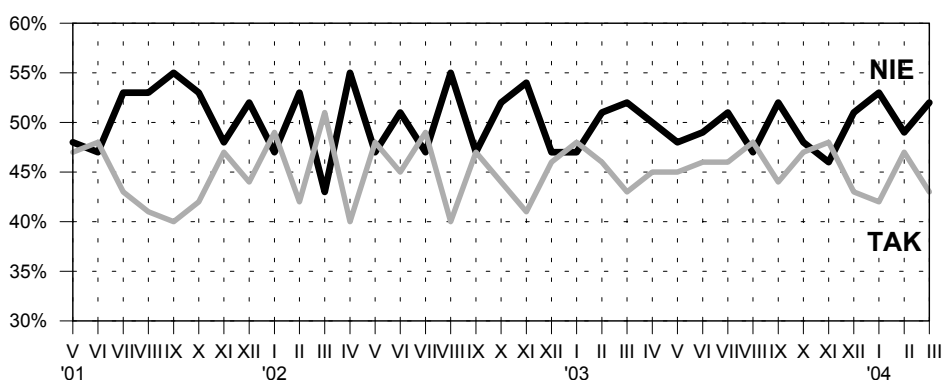

⁸ Zob. *To już prawdziwe przyspieszenie*, cyt. wyd., oraz strona internetowa www.stat.gov.pl

Poczucie zagrożenia utratą pracy osiągnęło swoje apogeum w kwietniu 2001 roku (doszło niemal do poziomu z roku 1992) i od tego momentu rozpoczęliśmy monitorowanie go w comiesięcznych sondażach. W następnym półroczu notowaliśmy stopniowy spadek obaw przed bezrobociem, jednak pod koniec 2001 roku nastąpił ponowny ich wzrost (stopa bezrobocia wyniosła 17%). Poziom lęku utrzymał się - ze znacznymi wahaniami - w roku 2002, a także - z mniejszymi już wahaniami - w roku 2003 (przy stopie bezrobocia wynoszącej w tych latach 18%). W ostatnich dwunastu miesiącach liczba pracujących, którzy obawiają się utraty pracy, oscyluje wokół 45%, a mających poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia - wokół 50%.

RYS. 8. CZY LICZY SIĘ PAN(I) Z MOŻLIWOŚCIĄ UTRATY OBECNEJ PRACY (NP. ZWOLNIENIA, BANKRUCTWA, UPADKU, LIKWIDACJI ZAKŁADU, GOSPODARSTWA ITP.)?*

V 2001 - III 2004

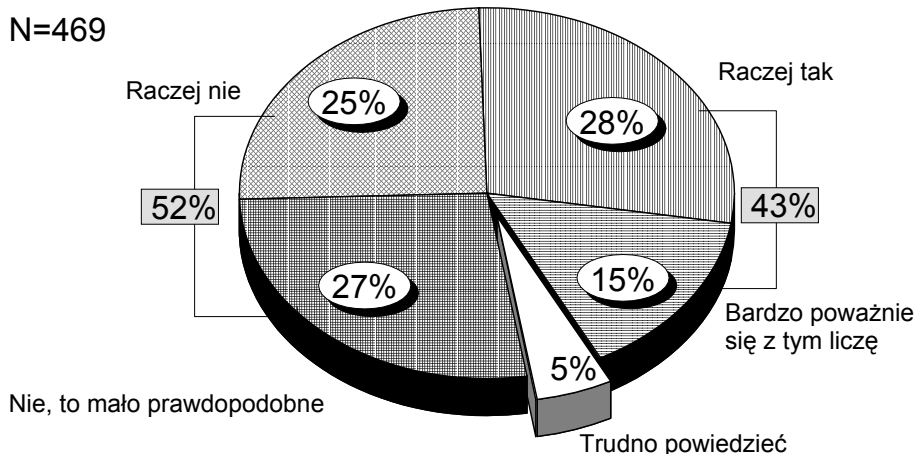

* Zsumowano odsetki odpowiedzi: "bardzo poważnie się z tym liczę" i "raczej się z tym liczę" (TAK) oraz "nie, to mało prawdopodobne" i "raczej nie" (NIE). Pominięto "trudno powiedzieć"

Uwaga: Pytanie zadawano respondentom mającym pracę, łącznie z rolnikami i osobami pomagającymi w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, oraz pracującym na własny rachunek poza rolnictwem

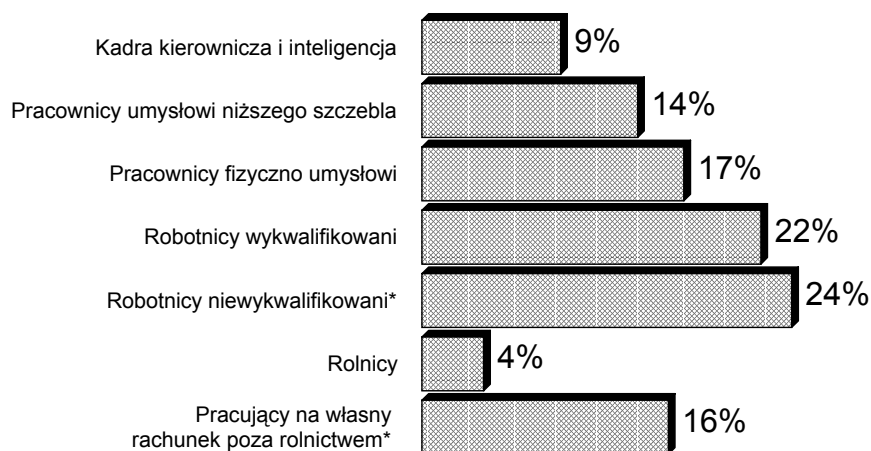
W marcu ponad dwie piąte zatrudnionych deklaruje, że liczy się z możliwością utraty obecnej pracy, w tym ponad jedna siódma ocenia to zagrożenie jako bardzo poważne. Poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia deklaruje ponad połowa badanych, jednak znaczna część z nich nie jest tego całkowicie pewna.

RYS. 9. CZY LICZY SIĘ PAN(I) Z MOŻLIWOŚCIĄ UTRATY OBECNEJ PRACY
(NP. ZWOLNIENIA, BANKRUCTWA, UPADKU, LIKWIDACJI ZAKŁADU,
GOSPODARSTWA ITP.)?

Stopień zagrożenia bezrobociem jest zróżnicowany społecznie (zob. tabela aneksowa). Bezpieczeństwo zatrudnienia zapewnia pracującym głównie najwyższa pozycja społeczno-ekonomiczna (utrata pracy nie obawia się 73% kadry kierowniczej i inteligencji, 66% badanych z wyższym wykształceniem, 64% uzyskujących najwyższe dochody na osobę w rodzinie, 67% żyjących w dobrych warunkach materialnych). Z innych powodów pewność pracy mają także rolnicy (67%). Pomijając badanych pracujących na własny rachunek w rolnictwie i poza nim, można zauważyć, że im niższa pozycja społeczno-zawodowa, tym częściej pracujący są przekonani, że w ich wypadku zagrożenie bezrobociem jest bardzo poważne.

RYS. 10. ANKIETOWANI, KTÓRZY DEKLARUJĄ, ŻE **BARDZO POWAŻNIE** LICZĄ SIĘ Z MOŻLIWOŚCIĄ UTRATY OBECNEJ PRACY W GRUPACH SPOŁECZNO-ZAWODOWYCH OSÓB PRACUJĄCYCH

*Grupa licząca mniej niż 50 osób

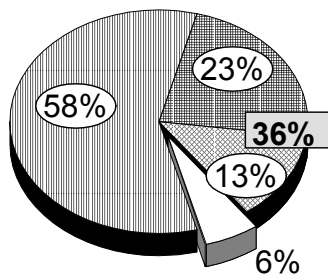
Należy ponadto podkreślić, że poczucie zagrożenia bezrobociem w znacznym stopniu uzależnione jest także od wcześniejszych doświadczeń pracujących - od tego, czy byli już bezrobotni i jak długo pozostawali bez pracy. Z naszych badań wynika, że ponad połowa respondentów mających obecnie zatrudnienie nigdy nie była bezrobotna, jednak ponad dwie piąte pracujących doświadczyło bezrobocia w przeszłości, w tym jedna trzecia przez krótki czas (32%), a prawie jedna ósma (12%) przez czas dłuższy.

Okazuje się, że pracujący, którzy w swoim życiu osobiście doświadczyli bezrobocia, znacznie częściej obawiają się utraty pracy niż ci, którzy nigdy nie byli bezrobotni. Ponadto lęk przed bezrobociem jest szczególnie nasilony u tych pracujących, którzy w przeszłości przez dłuższy czas pozostawali bez pracy.

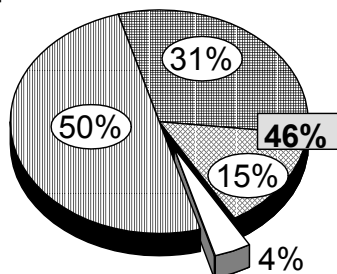
RYS. 11. CZY LICZY SIĘ PAN(I) Z MOŻLIWOŚCIĄ UTRATY OBECNEJ PRACY?

Wśród badanych, którzy:

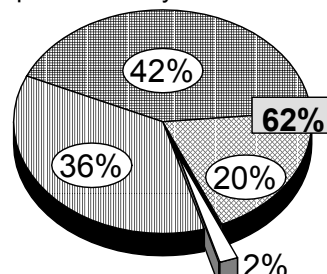
nigdy nie byli bezrobotni

w przeszłości byli bezrobotni przez krótki czas

w przeszłości byli bezrobotni przez dłuższy czas

■ Bardzo poważnie się z tym liczę ■ Raczej tak ■ Nie
□ Trudno powiedzieć

W ostatnich pięciu latach problem bezrobocia dotknął bezpośrednio co drugą rodzinę, obecnie zaś doznaje go co trzecia rodzina. Mimo iż większość Polaków nigdy nie była bezrobotna, prawie dwie piąte dorosłych osobiście doświadczyło lub doświadcza bezrobocia. W chwili obecnej co siódmy dorosły nie ma pracy. Zwraca uwagę szczególne zagrożenie bezrobociem młodego pokolenia oraz rodzin wielodzietnych i najuboższych. Niemal od początku transformacji utrzymuje się także znaczny lęk przed bezrobociem wśród mających zatrudnienie. Utraty pracy szczególnie obawiają się badani, którzy w przeszłości byli bezrobotni przez dłuższy czas.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)? 1 - Bardzo poważnie się z tym liczę; 2 - Raczej tak; 3 - Raczej nie; 4 - Nie, to mało prawdopodobne

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	28	25	27	5	469
Płeć						
Mężczyźni	16	27	25	25	6	254
Kobiety	12	29	26	30	3	214
Wiek						
18-24 lat	18	20	32	26	5	47
25-34	12	33	29	22	3	147
35-44	14	32	21	29	5	122
45-54	18	23	23	30	6	120
55-64	13	22	29	29	6	27
65 lat i więcej	0	13	13	58	15	5
Miejsce zamieszkania						
Wieś	13	23	24	30	9	162
Miasto do 20 tys.	4	37	28	30	0	50
20-100 tys.	12	38	32	17	2	96
101-500 tys.	29	17	21	31	2	92
501 tys. i więcej mieszk.	9	33	23	29	6	70
Wykształcenie						
Podstawowe	10	23	28	26	12	51
Zasadnicze zawodowe	19	24	25	24	8	140
Średnie	15	35	22	26	2	187
Wyższe	9	22	32	34	2	91
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	9	17	33	40	2	65
Prac. umysł. niż. szczebla	14	31	29	24	1	84
Pracownicy fiz.- umysł.	17	42	21	16	5	106
Robotnicy wykwalifikowani	22	23	21	25	8	77
Robotnicy niewykwalifik.	24	35	28	9	4	35
Rolnicy	4	15	21	46	14	51
Pracujący na własny rach.	16	19	25	40	0	33
Bierni zawodowo						
Renciści	0	17	25	18	39	4
Emeryci	0	23	45	32	0	7
Uczniowie i studenci	0	0	100	0	0	1
Bezrobotni	100	0	0	0	0	1
Gospodynie domowe i inni	0	40	23	37	0	4
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	16	26	25	30	4	149
spółce właścicieli	27	25	27	15	5	71
prywatnych i państwa	13	35	24	25	3	181
sekt. pryw. poza rolnict.	4	14	25	46	11	54
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	26	26	27	15	6	35
300-399	14	30	24	24	8	44
400-599	17	36	26	18	3	89
600-800	15	23	35	23	4	72
Powyżej 800 zł	10	24	27	37	2	111
Ocena własnych war. mater.						
Złe	17	33	24	18	8	107
Średnie	17	30	23	26	5	221
Dobre	9	21	31	36	3	141
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	40	34	17	5	4	18
Raz w tygodniu	17	24	25	28	6	249
1-2 razy w miesiącu	13	39	25	20	4	71
Kilka razy w roku	7	29	26	34	4	88
W ogóle nie uczestniczy	11	32	27	30	0	41
Poglądy polityczne						
Lewica	8	28	32	30	3	64
Centrum	11	29	27	27	6	150
Prawica	18	24	22	32	4	148
Trudno powiedzieć	20	31	24	19	6	108